

Bożena Solecka

Jak skutecznie się uczyć, aby osiągnąć sukces edukacyjny?

Scenariusz zajęć warsztatowych

Tekst: **Bożena Solecka**

Edukator, konsultant kształcenia zawodowego, wieloletni doradca metodyczny, animator działań Szkolnych Organizatorów Rozwoju Edukacji, ekspert w zakresie wdrażania rozwiązań w obszarze e-edukacji oraz wykorzystywania nowych technologii w procesie kształcenia, autorka opracowań metodycznych i dydaktycznych.

Konsultacja merytoryczna:

Katarzyna Leśniewska

Redakcja i korekta:

Małgorzata Skibińska

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Małgorzata Skibińska

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Scenariusz warsztatów „Jak skutecznie się uczyć, aby osiągnąć sukces edukacyjny?”	5

Wstęp

W latach 2013–2015 Zespół Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie był jedną z placówek uczestniczących w projekcie „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”. Zadanie realizowano w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, 3.5 Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół. Głównym celem działań było podniesienie jakości funkcjonowania systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim przez stworzenie kompleksowego i spójnego wsparcia szkół/przedszkoli związanego z ich autonomicznym rozwojem w obszarach wymagających szczególnego oddziaływania¹.

W skład Zespołu Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie wchodziły trzy typy szkół: publiczne gimnazjum (12 oddziałów), liceum ogólnokształcące (3 oddziały) oraz zasadnicza szkoła zawodowa (3 oddziały). Mój kontakt ze szkołą był podyktowany wykonywaniem zadań przewidzianych dla szkolnego organizatora rozwoju edukacji (SORE) – funkcji, jaką pełniłam w projekcie „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”. W wyniku przeprowadzonej analizy stanu faktycznego w szkole, warsztatów diagnostyczno-rozwojowych dotyczących potrzeb oraz pogłębionej analizy oferty ORE w zakresie realizacji zadań projektowych dyrektor szkoły oraz rada pedagogiczna zaproponowali wybór tematu wspomagania: „Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki”.

W pierwszym roku wspomagania szkoły (w okresie od 28.08.2013 r. do 31.08.2014 r.) wyznaczono jako cel główny poznanie oraz stosowanie w praktyce szkolnej metod zwiększających motywację uczniów do nauki. W trakcie wspomagania w Zespole Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie uczyła się młodzież pochodząca z różnych kręgów kulturowych, religijnych i społecznych. Społeczność szkolną tworzyli uczniowie pochodzenia polskiego, łemkowskiego i romskiego. Nauczyciele dostrzegli możliwości uzyskania lepszych wyników przez podjęcie działań skierowanych bezpośrednio do uczniów – realizacji warsztatów, których głównym celem było rozbudzenie aktywności ucznia w procesie edukacyjnym oraz przyjęcie odpowiedzialności za efekty tego procesu.

W banku dobrych praktyk chciałabym przedstawić scenariusz zajęć, jakie zaplanowano i zrealizowano w ramach rocznego planu wspomagania (RPW) w pierwszym roku trwania projektu. Ich tematem były „Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki”. Grono pedagogiczne zauważyło potrzebę zwiększenia aktywności i motywacji uczniów w procesie edukacyjnym. Dlatego w RPW wśród celów wyszczególniono działania skierowane do uczniów Zespołu Szkół: „Uczniowie poznają techniki uczenia się podczas warsztatów oraz wykorzystują je w praktyce szkolnej”. Zajęcia z uczniami przeprowadzono przy współpracy SORE oraz psychologów Powiatowego Ośrodka Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach we wszystkich oddziałach klasowych.

¹ [Opis projektu na stronie POPPiDM](#) [online, dostęp dn. 26.07.2018].

Scenariusz warsztatów „Jak skutecznie się uczyć, aby osiągnąć sukces edukacyjny?”

Cel ogólny:

Doskonalenie umiejętności skutecznego uczenia się uczniów Zespołu Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie.

Cele szczegółowe (efekty):

Uczestnicy warsztatów:

- analizują własne procesy motywacyjne oraz ich wpływ na zwiększenie motywacji do wypełniania obowiązku szkolnego;
- analizują role, jakie odgrywają emocje w procesie uczenia się;
- opisują style uczenia się;
- określają wpływ środowiska szkolnego na proces uczenia się;
- dzielą się doświadczeniem z wykorzystania mnemotechnik w procesach zapamiętywania i przetwarzania pozyskanych informacji;
- analizują możliwości wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w uczeniu się.

Treści – wymagania szczegółowe:

- Integracja grupy.
- Piramida motywacyjna: „Co mnie motywuje do pracy nad sobą?”.
- Emocje a nauka.
- „Mój kanał – mój sposób”.
- „Lubimy się uczyć w naszej klasie”.
- Metody i techniki uczenia się.
- Wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w uczeniu się.
- Wnioski i podsumowanie.

Metody i techniki/formy pracy:

- burza mózgów, metoda plakatowa, dyskusja, metaplan;
- forma pracy: zbiorowa, indywidualna i grupowa.

Uczestnicy: uczniowie klas I–III gimnazjum (12 oddziałów), uczniowie klas I–III zasadniczej szkoły zawodowej (trzy oddziały), uczniowie klas I–III liceum ogólnokształcącego (trzy oddziały).

Czas zajęć: 3 godziny.

Wykaz materiałów pomocniczych:

- materiały biurowe (arkusze papieru typu flipchart, pisaki oraz karteczki samoprzylepne), karty pracy.

Przebieg zajęć:

- 1) Na przywitanie – integracja grupy (całość 10 min)

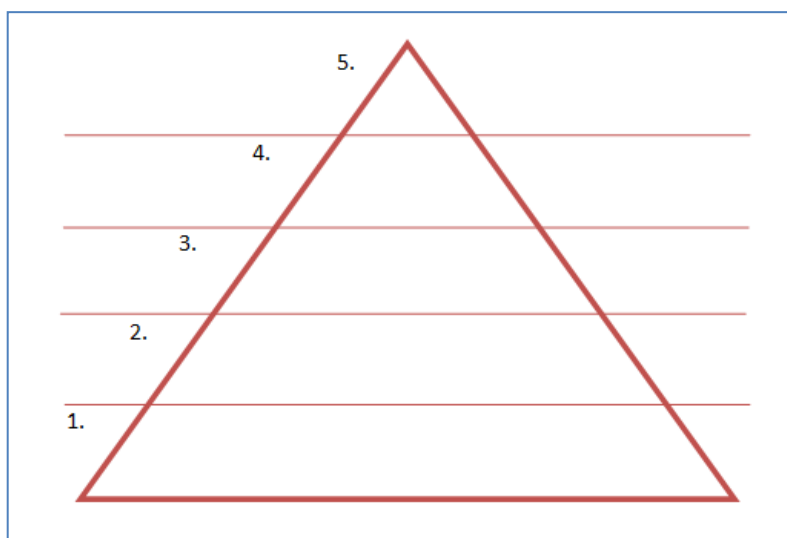
Prowadzący warsztaty prezentują cele oraz program spotkania. Proponują młodzieży ćwiczenie integracyjne „Pierwsza litera imienia”². Uczniowie podają swoje imiona oraz zawód i miasto lub państwo rozpoczynające się na pierwszą literę imienia, przykładowo: „Jestem Ala – anestezjolog z Augustowa”. W razie braku pomysłów inni uczestnicy spotkania służą pomocą.

- 2) Ćwiczenie 1. Piramida motywacyjna: „Co mnie motywuje do pracy nad sobą?” (całość 25 min)

Organizatorzy zajęć wprowadzają uczniów w zagadnienia motywacji. Stawiają podopiecznym pytania kluczowe:

- Co oznacza słowo „motywacja”?
- Po czym poznać człowieka zmotywowanego?
- Do czego motywujemy się na co dzień?

Następnie uczniowie otrzymują czyste karteczki samoprzylepne – pięć sztuk, na których zapisują czynniki motywujące ich do działania w życiu i w nauce. W tym czasie prowadzący spotkanie rysują na tablicy piramidę podzieloną na pięć poziomów, jak na rys. 1.

Rys. 1. Piramida motywacyjna³

² M. Szumska, [Scenariusze zajęć warsztatowych z integracji](#), Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Techniczna, s. 3 [online, dostęp dn. 31.07.2018].

³ Opracowanie własne autorki publikacji.

Uczniowie przyklejają karteczki w pola poszczególnych poziomów. Na dole piramidy umieszczają karteczki z wypisanymi najistotniejszymi czynnikami motywującymi wg uczniów, na górze mniej ważnymi. Dopuszcza się każdy rodzaj motywacji: wewnętrznej, zewnętrznej – wszystko, co okazuje się wg uczniów ważne oraz pomocne zarówno w wypełnianiu obowiązków szkolnych, jak i w osiąganiu celów osobistych. Warto zasugerować młodzieży krótką formę zapisu – jedno słowo (pojęcie), maksymalnie kilka słów, równoważnik zdania. Ćwiczenie pozwoli uczniom na autorefleksję na temat czynników, które mogą wykorzystać, aby pracować jeszcze efektywniej.

Po wykonaniu zadania należy zaproponować wychowankom dyskusję/autorefleksję prowadzoną wokół pytania: „Jakie czynniki głównie motywują was do nauki, do zdobywania wykształcenia, do wysiłku intelektualnego, do rozwoju?”.

3) Ćwiczenie 2. Emocje a nauka (całość 10 min)

Prowadzący wprowadzają uczniów w zagadnienie emocji i ich funkcji w procesie uczenia się. Następnie podopieczni otrzymują kartę pracy, na której widnieją nazwy różnych emocji, jak na przykładowym rys. 2.

EMOCJA	JAK WPŁYWA NA NAUKĘ (+ LUB –)
RADOŚĆ	
ZŁOŚĆ	
OBOJĘTNOŚĆ	
ZDZIWIENIE	
LĘK	
SMUTEK	

Rys. 2. Emocje a nauka⁴

Uczniowie mają za zadanie postawić znak +, jeśli uważają, że dana emocja wpływa pozytywnie na naukę, a gdy sądzą, że dana emocja wpływa negatywnie – znak –.

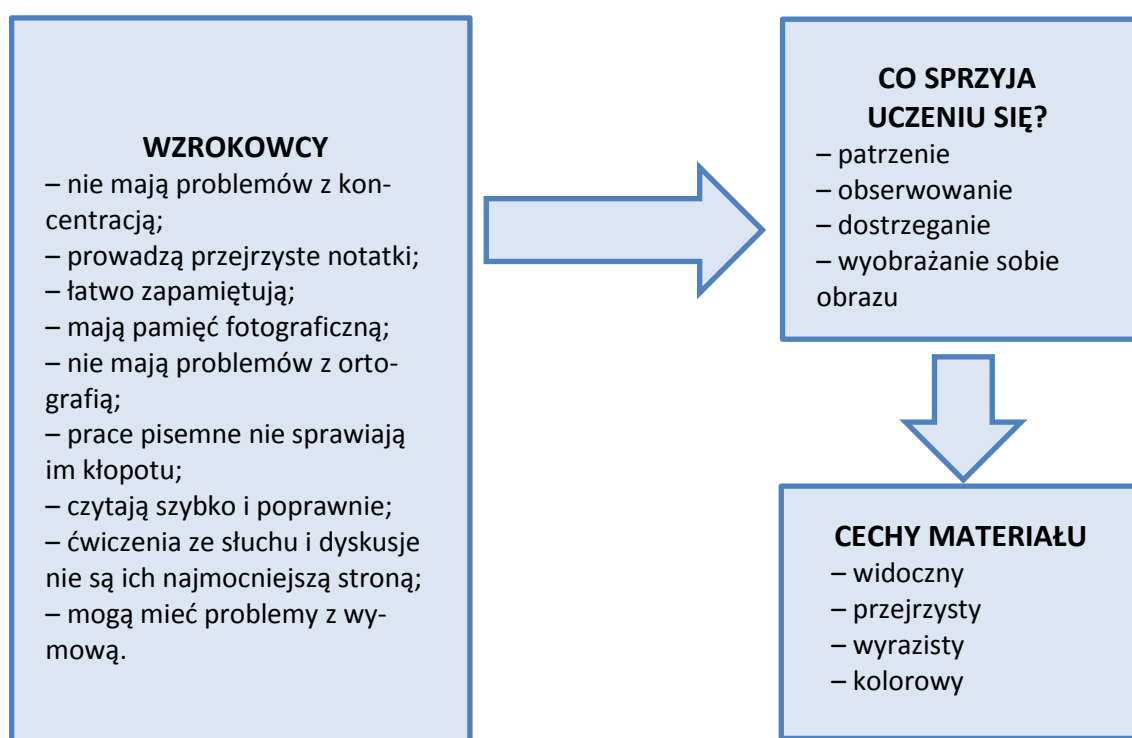
Następnie w klasie odbywa się dyskusja na temat tego, jak konkretne emocje (wypisane na karcie pracy) modyfikują przebieg uczenia się ucznia.

⁴ [Materiały dydaktyczne dla trenerów warsztatów: Efektywne nauczanie](#), K. Czekaj, D. Świech (red.), Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych Sp. z o.o., s. 4 [online, dostęp dn. 31.07.2018].

4) Ćwiczenie 3. „Mój kanał – mój sposób” (całość 35 min)

Trenerzy pytają uczestników zajęć, czy wiedzą, czym jest kanał komunikacyjny. Uczniowie wymieniają znane im kanały komunikacyjne i opisują zachowanie osób, które posługują się danym kanałem jako dominującym. Prowadzący zwracają uwagę na to, jak ważna dla procesów poznawczych jest świadomość, jaki styl uczenia się preferuje nasz mózg.

Następnie klasa zostaje podzielona na trzy grupy, które otrzymują arkusze papieru typu flipchart i mazaki. Każda grupa pracuje nad opisem jednego kanału komunikacyjnego: pierwsza grupa to Wzrokowcy, druga – Słuchowcy, trzecia – Kinestetycy. Zadaniem każdej grupy jest opracowanie takich sposobów uczenia się, które będą najlepsze dla uczniów posługujących się odpowiednim kanałem komunikacyjnym. Prace uczniów powinny zawierać pomysły na sprawniejsze przyswajanie treści/uczenie się dopasowane do konkretnego kanału komunikacyjnego, przykładowo jak na rys. 3.

Rys. 3. Wzrokowcy – czynniki sprzyjające uczeniu się⁵

Opracowane pomysły grupy prezentują w formie plakatu, osoby z pozostałych grup mogą komentować i dodawać własne pomysły. Podczas omawiania prac poświęconych danemu kanałowi komunikacyjnemu prowadzący pytają uczestników, którzy z nich posługują się omawianym kanałem, na ile mogą oni wykorzystać podane pomysły oraz na ile rady grupy są pomocne i mogłyby ich zdaniem rzeczywiście usprawnić proces uczenia się.

⁵ Opracowanie własne autorki publikacji na podstawie: K. Zalewska-Lang, [Naucz się uczyć efektywniej](#) [online, dostęp dn. 31.07.2018].

Charakterystyczne komunikaty, kierowane do uczniów najczęściej wykorzystujących dany kanał komunikacyjny do nauki, powinny zostać zapisane na tablicy w zestawieniu tabelarycznym, jak na przykładowym rys. 4.

WZROKOWCY	SŁUCHOWCY	KINESTETYCY
Powiedz mi, jak ty to widzisz.	Posłuchaj, co mówi twój kolega.	Narysuj, jak się czujesz w tej sytuacji.

Rys.4. Komunikaty kierowane do osób posługujących się danym kanałem komunikacyjnym⁶

5) Ćwiczenie 4. „Lubimy się uczyć w naszej klasie” (całość 10 min)

Wprowadzając uczestników zajęć w realizację ćwiczenia, należy zwrócić ich uwagę na fakt, że wpływ na postępy ucznia w nauce mają nie tylko jego predyspozycje czy kompetencje nauczyciela, ale także środowisko szkolne – czyli warunki fizyczne, w jakich przebywa uczeń.

Następnie proponowane jest ćwiczenie będące burzą mózgów na temat: „Jak uczniowie mogą zaangażować się w urządzanie przestrzeni, dzięki czemu będą chętniej przychodzić do szkoły i z przyjemnością będą przebywać we własnej klasie”. Propozycje podopiecznych są zapisywane na tablicy oraz kolejno omawiane.

6) Ćwiczenie 5. Metody i techniki uczenia się (całość 15 min)

Ten fragment zajęć warto rozpocząć od przeanalizowania czynników ułatwiających uczniom zapamiętywanie wiedzy, czyli doskonalenie pamięci, jak na rys. 5.

Rys. 5. Czynniki ułatwiające zapamiętywanie⁷

⁶ [Materiały dydaktyczne dla trenerów warsztatów: Efektywne nauczanie](#), dz. cyt.

⁷ Por.: W. Stypuła, [Poradnik efektywnego uczenia się](#) [online, dostęp dn. 31.07.2018].

W formie ćwiczeniowej prowadzący wraz z klasą analizują wybrane techniki mnemoniczne:

- **akronimy** – uczniowie wymyślają słowa albo wyrażenia, w którym pierwsze litery odnoszą się do zapamiętanych informacji, np. w celu zapamiętania nazwy trzech największych rzek w Polsce: Wisły, Odry i Warty można utworzyć akronim WOW, akronim nie musi być sensowny, ważne, aby utkwiał uczniom w pamięci;
- **historie** – przykładowo, w celu zapamiętania listy zakupów: „proszek do prania, wino, notes, ręczniki papierowe, ziemia do kwiatów”, uczniowie próbują powiązać elementy z listy w określony, choć niekoniecznie logiczny ciąg myślowy;
- **skojarzenia** – uczniowie wyobrażają sobie, że muszą zapamiętać adres restauracji „ul. Wioślana 8”, w tym celu szukają skojarzeń, np. ulicę Wioślana mogą skojarzyć z Wisłą, po której płyną w łodzi o kształcie ósemki i wiosłują dużym wiosłem.

7) Ćwiczenie 6. Wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w uczeniu się (całość 20 min)

Na początek prowadzący zajęcia proponują uczestnikom warsztatów włączenie się do dyskusji na temat: „Narzędzia TIK w rzeczywistości szkolnej”.

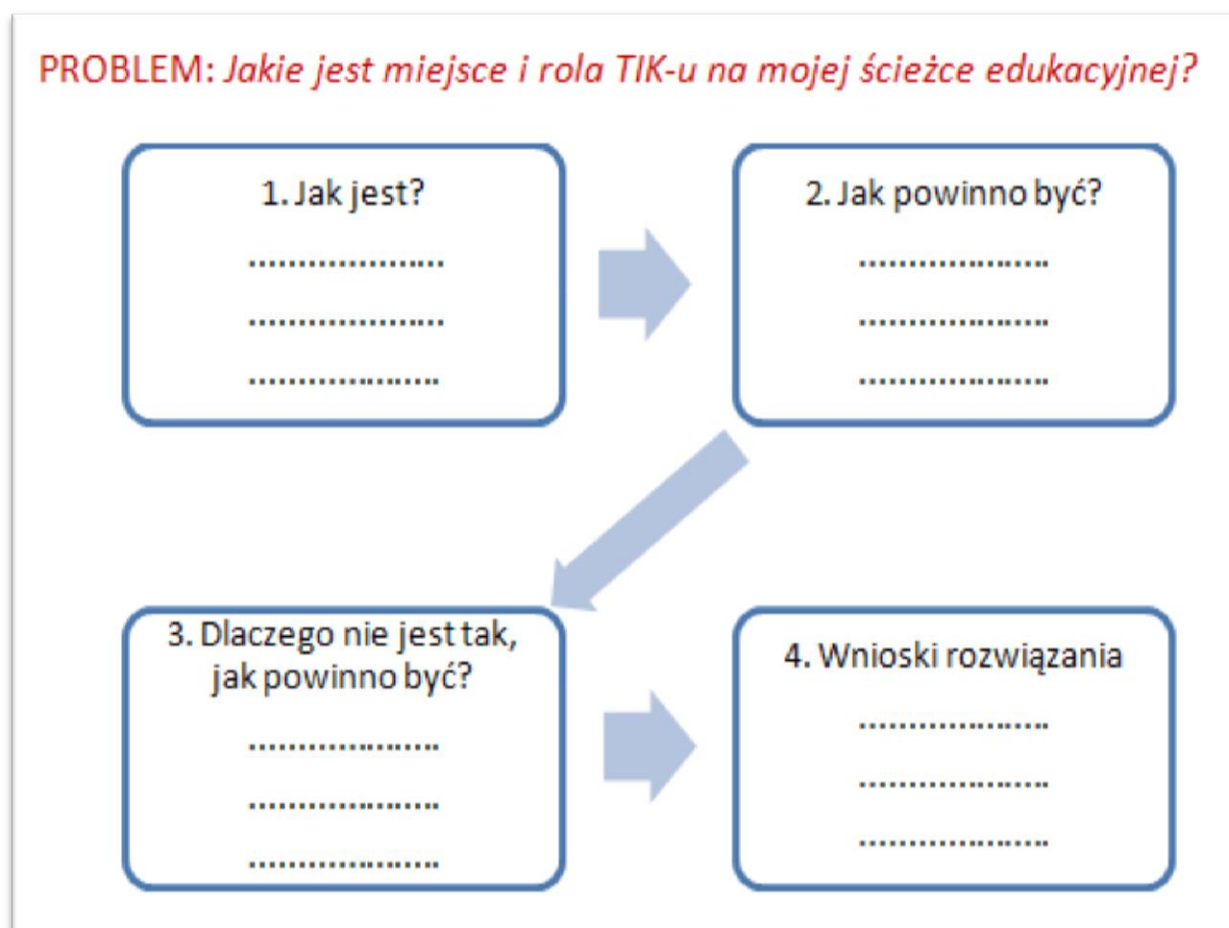
Uczestnicy dzielą się doświadczeniami dotyczącymi stosowania narzędzi TIK, ich miejsca i roli, jaką odgrywają w kulturze życia szkolnego, w najbliższej przestrzeni edukacyjnej.

Warto poruszyć następujące aspekty:

- wykorzystanie narzędzi TIK w szkole przez uczniów;
- TIK stosowany przez nauczycieli na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych;
- nowe technologie w życiu pozaszkolnym uczniów;
- tworzenie społeczności uczącej się w sieci;
- kompetencje przyszłości a TIK;
- kompetencje pożądane na rynku pracy.

Kolejno klasa zostaje podzielona na pięcioosobowe grupy, które analizują zadany problem: „Jakie jest miejsce i rola TIK-u na mojej ścieżce edukacyjnej?”.

Grupy pracują na przygotowanych kartach pracy – rys. 6. Następnie liderzy grup prezentują swoje rozwiązania innym uczniom.

Rys. 6. Karta pracy⁸

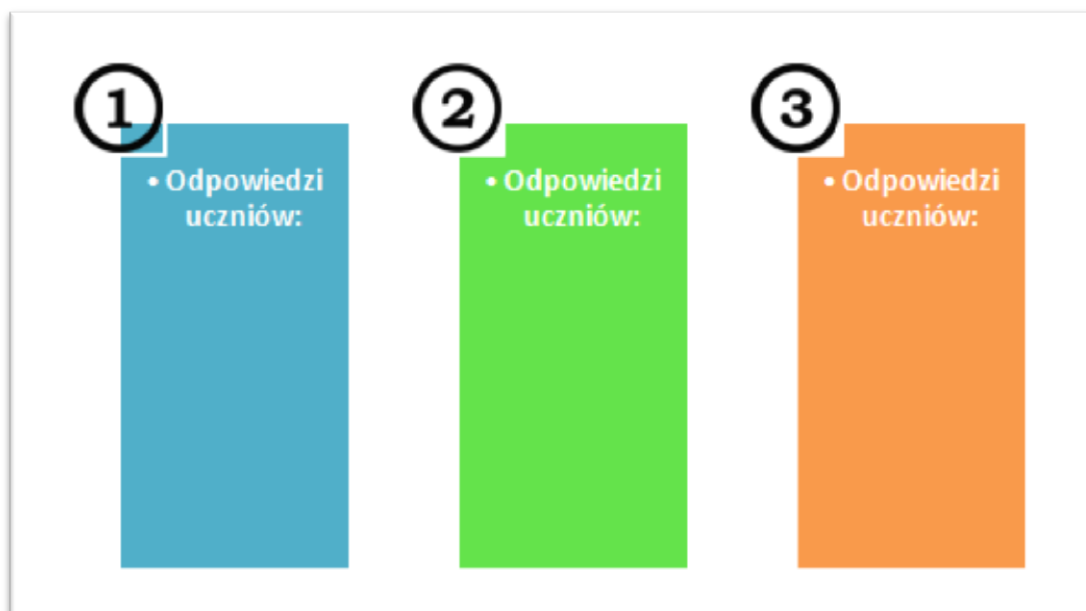
8) Wnioski i podsumowanie (całość 10 min)

Ewaluacja zajęć wymaga od uczestników warsztatów udzielenia odpowiedzi na trzy pytania:

- Co szczególnie zwróciło twoją uwagę na dzisiejszych zajęciach?
- Która informacja była dla ciebie zaskoczeniem?
- Jaką informację uważasz za najważniejszą?

Uczniowie otrzymują przygotowane przez prowadzących karteczki w trzech kolorach, na których zapisują swoje myśli (każdą na oddzielnej karteczce), potem przyklejają je na przygotowane przez prowadzących arkusze papieru typu flipchart, przykładowo jak na rys. 7.

⁸ Opracowanie własne autorki publikacji na podstawie: D. Wójcik, [Metaplan – metoda aktywizująca](#), s. 6 [online, dostęp dn. 30.07.2018].

Rys. 7. Ewaluacja zajęć⁹

Prowadzący warsztaty analizują pozyskane informacje zwrotne.

⁹ Opracowanie własne autorki publikacji.